

Sygn. akt XXVIII C 917/21

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 06 października 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: sędzia Katarzyna Dawid – Bircka

Protokolant: Aleksandra Dudzińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 września 2021 roku w Warszawie

sprawy z powództwa **A. B. i S. B.**

przeciwko (...) **Bank (...) z siedzibą w W.**

o zapłatę i o ustalenie ewentualnie o zapłatę

I. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów A. B. i S. B. kwoty: 44 553,80 zł (czterdzieści cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt trzy złote i osiemdziesiąt groszy) oraz 56 927,68 CHF (pięćdziesiąt sześć tysięcy dziewięćset dwadzieścia siedem franków szwajcarskich i sześćdziesiąt osiem centymów) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28 stycznia 2021 roku do dnia zapłaty;

II. ustala, że nie istnieje pomiędzy stronami postępowania stosunek prawny, wynikający z Umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 09 listopada 2007 roku;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od strony pozwanej (...) Bank (...) z siedzibą w W. łącznie na rzecz powodów A. B. i S. B. kwotę 11 851 zł (jedenastę tysięcy osiemset pięćdziesiąt jeden złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt XXVIII C 917/21

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 06 października 2021 roku

W pozwie, wniesionym w dniu 01 marca 2021 roku (data nadania przesyłki polecanej), powodowie A. B. i S. B. domagali się:

1. zasądzenia od strony pozwanej (...) Bank (...) z siedzibą w W., wykonującej w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału (...) Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w W. (dalej też jako: „(...) Bank (...) z siedzibą w W.” lub Bank) łącznie kwoty 44 553,80 zł oraz kwoty 56 927,68 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 29 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty - w związku z nieważnością umowy kredytu i pobraniem przez stronę pozwaną świadczeń nienależnych w okresie od 25 marca 2011 roku do 26 października 2020 roku;

2. ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu, wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 09 listopada 2007 roku.

Ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd umowy, zawartej przez strony, za mogącą dalej obowiązywać w kształcie pozbawionym zapisów abuzywnych, powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz łącznie kwoty 17 816,99 zł oraz kwoty 56 927,68 CHF z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od dnia 29 grudnia 2020 roku do dnia zapłaty – w związku z pobraniem środków tytułem spłaty kredytu w zawyżonej wysokości w okresie od 25 marca 2011 roku do 26 października 2020 roku.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od strony pozwanej na ich rzecz kosztów procesu według norm przepisanych, w tym: opłat skarbowych od pełnomocnictw, kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu pozwu w pierwszej kolejności wskazano, że w stosunku prawnym, powstałym pomiędzy stronami na skutek zawarcia umowy o kredyt hipoteczny, postanowienia § 2 pkt 12, § 7 ust. 4, § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 i § 13 ust. 7 Regulaminu, dotyczące wprowadzenia klauzuli indeksującej świadczeń stron dwoma miernikami wartości określanymi dowolnie przez stronę pozwaną, stanowią postanowienia abuzywne. Podniesiono, że kwestionowane postanowienia zmierzają do zaburzenia równowagi kontraktowej na wyłączną korzyść strony pozwanej, która wykorzystwała swoją silniejszą pozycję jako przedsiębiorca względem konsumenta oraz jego nieświadomość i brak specjalistycznej wiedzy co do ryzyka związanego z oferowanym produktem. Tym samym ocenić je należy jako naruszające dobre obyczaje oraz prowadzące do powstania znaczącej nierównowagi praw i obowiązków ze szkodą dla konsumenta, a w konsekwencji bezskuteczne. Dalej podano, że bezskuteczność kwestionowanych postanowień prowadzić będzie do nieważności całej umowy, ponieważ jej dalsze obowiązywanie w kształcie pozbawionym tych postanowień nie jest możliwe. Wskazano, że na skutek nieważności przedmiotowej umowy całość środków pobranych przez stronę pozwaną od powodów stanowi świadczenie nienależne, którego zwrotu powodowie mogą się domagać na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c., co też czynią w żądaniu głównym. Natomiast w żądaniu ewentualnym powodowie domagają się uznania kwestionowanych postanowień za bezskuteczne w świetle art. 385¹ § 1 k.c. oraz uznania umowy za dalej obowiązującą w treści pozbawionej kwestionowanych postanowień zgodnie z art. 385¹ § 2 k.c. a w związku z tym domagają się zwrotu od strony pozwanej świadczenia nienależnego w postaci części środków pobranych przez stronę pozwaną.

Kolejno wskazano, że przedmiotowa umowa, zawarta pomiędzy powodami a poprzednikiem prawnym strony pozwanej, przewidywała, że kredyt ma być udzielony i wypłacony w złotych polskich oraz że kredyt został przeznaczony przez powodów na cele konsumenckie. Dodano, że przed podpisaniem umowy powodowie nie otrzymali egzemplarza wzorca, aby móc się z nim zapoznać i przeanalizować w warunkach umożliwiających kompleksowe i pełne zrozumienie jego postanowień lub ewentualne wyodrębnienie kwestii budzących wątpliwości. Podano, że wprowadzili powodowie podpisali dokumenty pod nazwami: „oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny” oraz „oświadczenie kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką”, jednakże dokumenty te nie zawierały pełnych, rzetelnych i wyczerpujących, a przede wszystkim zrozumiałych dla konsumenta, informacji dotyczących praw i obowiązków wynikających z umowy, w szczególności o rzeczywistym zakresie ryzyka związanego z indeksacją kredytu kursem CHF. Przedstawione powodom informacje i pouczenia zostały zaprezentowane w zniekształcony sposób, ponieważ wyeksponowane zostały wyłącznie rzekome korzyści związane z zawarciem umowy. Ponadto powodowie nie mieli możliwości negocjowania ze stroną pozwaną warunków umowy, w szczególności w zakresie wyboru sposobu uruchomienia kredytu, jak również sposobu spłaty rat kapitałowo – odsetkowych. Podkreślono, że w chwili podpisywania umowy, jak i w okresie późniejszym, faktyczna wysokość zobowiązania pozostawała nieznana, a kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu uzależniona została od mierników wartości nieznanymi powodom, w tym w postaci kursu kupna i kursu sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującego i ustalane przez stronę pozwaną w sposób arbitralny.

Następnie podniesiono, że przedmiotowa umowa jest nieważna na skutek przekroczenia granic swobody umów, określonych w art. 353¹ k.c., poprzez zagwarantowanie sobie przez stronę pozwaną pełnej dowolności w zakresie ustalenia wysokości zobowiązania powodów jako kredytobiorców. Dodano, że pozwany Bank naraził klienta na nieograniczone ryzyko związane z możliwym nieograniczonym wzrostem wartości miernika indeksacji, podczas gdy

ryzyko Banku ograniczało się w swoim zakresie do wysokości kwoty wypłaconego kapitału kredytu. Podano, że umowa nie określała żadnej górnej granicy ryzyka ponoszonego przez powodów w związku ze zmianą kursu CHF, co świadczy o jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego w stopniu uzasadniającym uznanie jej za nieważną na podstawie art. 58 § 2 k.c. Podniesiono, że nieważność kwestionowanej umowy prowadzi do jej usunięcia z obrotu prawnego ze skutkiem od daty jej zawarcia, co powoduje, że kwoty świadczone przez powodów na rzecz Banku uznać należy za świadczenia nienależne. Wskazano, że powodowie mają interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego na podstawie art. 189 k.p.c. (k. 3 – 17 – pozew).

W odpowiedzi na pozew strona pozwana (...) Bank (...) z siedzibą w W. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych. Podniosła zarzut przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powodów.

Uzasadniając swoje stanowisko procesowe, pozwany Bank wskazał, że powodowie sami dokonali wyboru rodzaju kredytu spośród oferty Banku, zawierającej również kredyty złotowe. Z dokonaniem wyborem łączyło się przyjęcie na okres obowiązywania umowy ryzyka kursowego związanego z wahaniami kursu waluty, do której indeksowany był kredyt. W zamian jednak powodowie otrzymali możliwość korzystania ze znacznie niższego oprocentowania kredytu, które kształtowane było stawką złożoną z marży oraz stopy LIBOR. Podniósł, że zaciągając zobowiązanie, powodowie byli świadomi ryzyka kursowego, gdyż przed podpisaniem umowy dwukrotnie złożyli oświadczenie w tym zakresie na piśmie. Kiedy w związku z umocnieniem się waluty franka szwajcarskiego umowa przestała przynosić korzyści takie, jakie przyniosła w okresie, w którym kurs waluty był niski, powodowie podjęli nieuprawnioną próbę uchylenia się od skutków zaciągniętego zobowiązania.

Następnie pozwany Bank podniósł, że w dniu 01 października 2012 roku strony zawarły aneks do umowy, w którym ustaliły zasady spłaty kredytu bezpośrednio w walucie waloryzacji i od czasu zawarcia aneksu kwestionowane pozwem postanowienia nie miały zastosowania. Podał, że w obowiązującym od kwietnia 2009 roku § 15 ust. 8 Regulaminu wskazano, że kursy walut obcych ustalane są przy uwzględnieniu: średnich kursów walut ogłaszanych przez NBP, bieżącej sytuacji na rynku walutowym, aktualnej pozycji walutowej banku, przewidywań kierunku zmiany kursów oraz że zasady te były stosowane jednolicie względem wszystkich klientów. Dodał, że w zmienionym Regulaminie zostały wskazane niezbędne parametry, stosowane dla wyznaczenia kursu wymiany walut. Ponadto zarzucił, że powodowie nie mają interesu prawnego w zakresie powództwa o ustalenie, skoro mogą zgłosić roszczenie dalej idące.

Kolejno pozwany Bank podniósł, że brak jest podstaw do kwestionowania ważności przedmiotowej umowy, która nie jest sprzeczna z art. 69 prawa bankowego. Podał, że dopuszczalność i zgodność z prawem kredytów odniesionych do waluty obcej potwierdził ustawodawca w tzw. ustawie antyspreadowej z dnia 29 lipca 2011 roku. Dodał, że nie można twierdzić o naruszeniu zasady nominalizmu, zasady oznaczoności świadczenia czy też o zastrzeżeniu obowiązku zwrotu kapitału w kwocie wyższej niż określona w umowie. Podał, że wbrew twierdzeniom powodów mechanizm indeksacji przejęty w umowie, w tym sposób ustalania kursów waluty obcej, mieści się w granicach swobody umów, określonych w art. 353¹ k.c.

Odnosząc się do zarzutów dotyczących abuzowości postanowień umowy, pozwany Bank wskazał, że brak jest podstaw do przekształcenia umowy w kredyt złotowy oprocentowany sumą marży i stawki referencyjnej LIBOR 3M, gdyż istnieje możliwość zastąpienia postanowień abuzywnych średnim kursem NBP. Dodał, że unieważnienie umowy byłoby niekorzystne dla powodów, gdyż wiązałoby się ono z negatywnymi konsekwencjami ekonomicznymi. Podniósł, że brak jest po jego stronie bezpodstawnego wzbogacenia, gdyż każda wpłata na jego rzecz oparta była na ważnej umowie wiążącej strony oraz że w razie wzajemnego zwrotu świadczeń nie jest on zobowiązany do zwrotu spłaconej już części kredytu (k. 91 – 118v – odpowiedź na pozew).

Na rozprawie w dniu 17 września 2021 roku, bezpośrednio poprzedzającej ogłoszenie wyroku w sprawie, strony postępowania podtrzymały powyższe stanowiska procesowe (k. 266 – protokół z rozprawy z dnia 17 września 2021 roku).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W 2007 roku małżonkowie A. B. i S. B. podjęli decyzję o zakupie lokalu mieszkalnego, mającego służyć zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych swojej rodziny. Aby pozyskać środki pieniężne na jego zakup, planowali zaciągnąć kredyt. W związku z tym udali się do kilku banków, aby uzyskać informacje o dostępnych w nich ofertach kredytowych. W (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. (dalej też jako: Bank) ofertę kredytową zaprezentował im pracownik tego Banku (...). Poinformował ich, że nie mają zdolności kredytowej, aby uzyskać kredyt w PLN, ale mają zdolność kredytową, aby otrzymać kredyt indeksowany do waluty CHF. Podkreślał, że waluta CHF jest stabilna. Nie przedstawił im symulacji, obrazujących, jak kształtowałyby się wysokość raty kredytowej wraz ze zmianą kursu CHF ani wykresów, obrazujących historyczny kurs CHF.

Na pierwszym spotkaniu w Banku (...) przedstawiona została oferta kredytowa, na drugim – złożono wniosek kredytowy a na trzecim – podpisano umowę kredytu.

(dowód: k. 264v – protokół z przesłuchania powódki A. B., k. 265v – oraz z przesłuchania powoda S. B.; częściowo dowód: k. 144 – 146v – kserokopia Wniosku o kredyt hipoteczny)

W dniu 22 października 2007 roku A. B. i S. B. wypełnili, sporządzony na druku Banku, wniosek o kredyt hipoteczny, w którym wskazali jako wnioskowaną kwotę kredytu „520 000 PLN” a jako walutę kredytu z dwóch wariantów „PLN” i „CHF” zaznaczyli kwadrat przy „CHF”. Jako cel kredytu zaznaczyli „zakup lokalu na rynku wtórnym” – kwota 497 000 PLN oraz „koszty dodatkowe” – kwota 23 000 PLN. Wpisali, że okres kredytowania ma wynosić 480 miesięcy a wypłata kredytu ma nastąpić jednorazowo.

W rubryce (...) A. B. i S. B. podali, że oboje mają wykształcenie wyższe i wyższe zawodowe oraz oboje są żołnierzami zawodowymi i pracują w Służbie Kontrwywiadu Wojskowego.

(dowód: k. 144 – 146v – kserokopia Wniosku o kredyt hipoteczny)

W tym samym dniu S. B. i A. B. podpisali, stanowiące załącznik do powyższego wniosku, sporządzone na druku Banku (...) związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”. W treści tego druku wskazano m.in. że wnioskodawca został zapoznany przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej oraz że będąc w pełni świadomym ryzyka kursowego, rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej a także iż jest świadomy, że ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt oraz że ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku i na wysokość rat spłaty kredytu.

(dowód: k. 147 – kserokopia Oświadczenia Wnioskodawcy związanego z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej)

W dniu 09 listopada 2007 roku Bank wydał decyzję kredytową w przedmiocie powyższego wniosku kredytowego, określając jej warunki. Wskazano m.in. że wartość kredytu hipotecznego wynieść może 520 000 PLN a walutą kredytu ma być CHF.

(dowód: k. 149 – kserokopia decyzji kredytowej)

W dniu 19 listopada 2007 roku S. B. i A. B. jako Kredytobiorcy oraz (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W. podpisali, sporządzoną w dniu 09 listopada 2007 roku, Umowę o kredyt hipoteczny nr (...) (dalej też jako „Umowa”).

Zgodnie z § 1 ust. 1 Umowy Bank miał udzielić Kredytobiorcy kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w Umowie, zaś Kredytobiorca zobowiązał się do korzystania z kredytu na warunkach określonych w Umowie i

Regulaminie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, opłatami, prowizjami i innymi kosztami w terminach spłaty określonych w Umowie.

Stosownie do § 2 ust. 1 Umowy Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji Kredytobiorcy kwotę w wysokości 520 000,00 zł, a kredyt miał być indeksowany do waluty obcej CHF.

§ 2 ust. 2 Umowy stanowił, że kredyt miał być przeznaczony na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym, refinansowanie poniesionych wydatków na cele mieszkaniowe oraz koszty dodatkowe związane z udzieleniem kredytu, zaś § 2 ust. 3 Umowy – że okres kredytowania wynosić ma 480 miesięcy a § 5 ust. 1 Umowy – że wypłata kredytu ma być zrealizowana jednorazowo.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 Umowy kredyt miał być oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która na dzień sporządzenia Umowy wynosiła 3,95000 % w stosunku rocznym a zmienna stopa procentowa miała być ustalana jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży Banku w wysokości 1,20 punktów procentowych.

W § 7 Umowy ustanowiono zabezpieczenia spłaty kredytu wraz z odsetkami i innymi należnościami, wynikającymi z Umowy, w postaci: pierwszej hipoteki kaucyjnej do kwoty 1 040 000,00 zł, ustanowionej na rzecz Banku na kredytowanej nieruchomości oraz cesji praw na rzecz Banku z polisy ubezpieczenia tej nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych. Do czasu ustanowienia tych zabezpieczeń Bank miał stosować podwyższoną marżę o 1,00 punktu procentowego.

W § 15 ust. 1 Umowy wskazano, że w zakresie nieuregulowanym Umową zastosowanie mają postanowienia Regulaminu. Regulamin kredytu hipotecznego udzielonego przez (...) stanowił jeden z załączników do Umowy.

(dowód: k. 22 – 24v v, k. 151 – 153v – kserokopia Umowa o kredyt hipoteczny nr (...))

W § 4 ust. 1 Regulaminu kredytu hipotecznego udzielonego przez (...) (dalej jako „Regulamin”) wskazano, iż kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek Wnioskodawcy Bank miał udzielić kredytu indeksowanego do waluty obcej. W przypadku kredytu indeksowanego do waluty obcej Wnioskodawca miał wnioskować o kwotę kredytu wyrażoną w złotych, z zaznaczeniem, iż wniosek dotyczy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Zgodnie z § 7 ust. 4 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu miała nastąpić w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosowany miał być kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu miało być wyrażane w walucie obcej i obliczane według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane miało być według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz. Aktualne saldo zadłużenia w walucie kredytu Kredytobiorca miał otrzymywać listownie.

Stosownie do § 9 ust. 1 Regulaminu raty spłaty kredytu miały być pobierane z rachunku bankowego Kredytobiorcy, prowadzonego w złotych, wskazanego w Umowie. Zgodnie z § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie wyrażone miały być w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane z rachunku bankowego, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu.

W § 2 pkt 12 Regulaminu wskazano, że przez użyte w Regulaminie pojęcie „Tabela” rozumieć należy Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku.

Zgodnie z § 13 ust. 7 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wcześniejsza spłata dokonywana miała być w oparciu o kurs sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku w momencie realizacji dyspozycji.

Stosownie do § 21 ust. 3 Regulaminu w przypadku postawienia kredytu indeksowanego do waluty obcej w stan wymagalności, Bank miał dokonać zamiany waluty kredytu na złote według kursu sprzedaży zgodnie z aktualną Tabelą obowiązującą w Banku.

(dowód: k. 28 – 32, k. 154 – 158 – kserokopia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...))

Załącznikiem do w/w Umowy był także podpisany przez jej strony w dniu 19 listopada 2007 roku druk „Oświadczenia Kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką”, w którym wskazano m.in. że w związku z zawarciem Umowy o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej Kredytobiorca oświadcza, że został zapoznany przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego i będąc w pełni świadomym tego ryzyka rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych oraz że został poinformowany, iż aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach Banku. Ponadto wskazano, że Kredytobiorca jest świadomy, iż: ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt; ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku wynikającego z Umowy o kredyt oraz na wysokość rat spłaty kredytu; kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w Regulaminie; saldo zadłużenia kredytu wyrażone będzie w walucie obcej a raty kredytu wyrażone będą w walucie obcej i podlegać będą spłacie w złotych na zasadach opisanych w Regulaminie.

(dowód: k. 160 – kserokopia Oświadczenia Kredytobiorcy zw. z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką)

Przed podpisaniem powyższej Umowy, Kredytobiorcy otrzymali e-mailem jej wzór do zapoznania się.

(dowód: k. 264v – protokół z przesłuchania powódki A. B.)

W wykonaniu powyższej Umowy Bank wypłacił Kredytobiorcom jednorazowo w dniu 26 listopada 2007 roku kwotę 520 000,00 PLN. Kurs kupna CHF według obowiązującej w Banku (...) wynosił wówczas 2,1797 PLN.

W okresie od 25 marca 2011 roku do 26 października 2020 roku S. B. i A. B. tytułem spłaty rat kapitałowo – odsetkowych wpłacili na rzecz Banku łącznie kwoty 44 553,80 PLN i 56 927,68 CHF.

(dowód: k. 37 – 42 – kserokopia zaświadczenia Banku z dnia 20 listopada 2020 roku)

W dniu 01 października 2012 roku Kredytobiorcy i Bank zawarli, sporządzony w dniu 04 września 2012 roku, Aneks nr 1 do w/w Umowy. W jego preambule wskazano, że (...) Spółka Akcyjna jako bank krajowy z dniem 19 września 2011 roku wstąpiła z mocy prawa we wszystkie prawa i obowiązki (...) S.A. związane z działalnością Oddziału, w tym w prawa i obowiązki wynikające z Umów. Oddział natomiast z urzędu został wykreślony z rejestru przedsiębiorców.

W § 1 ust. 1 tego Aneksu wskazano, że spłata udzielonego Kredytobiorcom kredytu indeksowanego do waluty obcej, następować będzie w walucie obcej CHF, do której kredyt był indeksowany.

(dowód: k. 25 – 26, k. 162-163 – kserokopia Aneksu nr 1 do Umowy)

Środki pochodzące z kredytu zostały przez Kredytobiorców wykorzystane na zakup oraz remont lokalu mieszkalnego, który służy zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych ich rodziny.

A. B. i S. B. nigdy nie prowadzili działalności gospodarczej. Zarówno w chwili zawierania powyższej Umowy jak i w chwili zamknięcia rozprawy w niniejszej sprawie byli oni małżeństwem, nigdy nie zawierali umów majątkowych małżeńskich.

O tym, że w/w Umowa może zawierać postanowienia abuzywne Kredytobiorcy dowiedzieli się około we wrześniu 2019 roku z przekazów medialnych.

(dowód: k. 265 – 265v – protokół z przesłuchania powodów)

Pismem z dnia 28 grudnia 2020 roku Kredytobiorcy złożyli do Banku reklamację dotyczącą Umowy o kredyt hipoteczny nr (...) z dnia 09 listopada 2007 roku. Podali, że Bank nienależnie pobrał od nich świadczenia w okresie od 24 grudnia 2007 roku do 26 października 2020 roku: 1. w wysokości 343 239,42 zł z uwagi na nieważność umowy, ewentualnie 2. w wysokości 128 673, 12 zł i 56 927,68 CHF z uwagi na nieważność umowy. Wezwali Bank do zapłaty powyższych kwot w terminie 30 dni od dnia otrzymania tego pisma.

(dowód: k. 43 – 47 – kserokopia reklamacji z dnia 28 grudnia 2020 roku)

W odpowiedzi na powyższe wezwanie, Bank w piśmie z dnia 28 grudnia 2020 roku odmówił spełnienia świadczenia, uznając je za bezzasadne.

(dowód: k. 48 – 48v – kserokopia pisma Banku z dnia 28 grudnia 2020 roku)

(...) Bank (...) z siedzibą w W. jest następcą prawnym Banku, z którym Kredytobiorcy zawarli w/w Umowę.

Do chwili zamknięcia rozprawy Bank nie zapłacił S. B. i A. B. żądanych przez nich kwot.

(okoliczności bezsporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych w jego opisie dowodów z dokumentów, kserokopii dokumentów oraz z zeznań powodów. Dowody z dokumentów Sąd ocenił jako wiarygodne. Strony postępowania nie kwestionowały, że oświadczenia w nich zawarte zostały złożone przez osoby, które podpisały te dokumenty. Nie podważały ich prawdziwości i autentyczności. Sąd nie miał podstaw, aby z urzędu powziąć wątpliwości odnośnie ich wiarygodności i mocy dowodowej.

Odnośnie dowodu z przesłuchania powodów wskazać należy, iż w swoich zeznaniach zrelacjonowali oni przebieg zdarzeń związanych z zawarciem Umowy o kredyt, akcentując, że zapewniano ich, że CHF jest stabilną walutą oraz że nie przedstawiono im żadnych symulacji i wykresów a także, iż uzyskali w Banku informację, że nie mają zdolności kredytowej na otrzymanie kredytu w PLN. Oceniając zeznania powodów, Sąd miał na uwadze, że są oni bezpośrednio zainteresowani korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem niniejszej sprawy. Jednakże – mając na uwadze treść ich zeznań oraz okoliczność, że w większości znalazły one potwierdzenie w dowodach z dokumentów – Sąd ocenił je jako wiarygodne, logiczne i rzeczowe.

Podstawę ustaleń faktycznych stanowiły także same twierdzenia stron o okolicznościach faktycznych sprawy. W zakresie, w jakim druga strona je przyznała lub im nie zaprzeczyła, uznać należało je za bezsporne (art. 229 – 230 k.p.c.).

Na podstawie art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c. Sąd pominął dowody: z opinii biegłego sądowego, zgłoszony w pkt 8 lit. e pozwu; z dokumentów, wymienionych w pkt 3 lit. g – n odpowiedzi na pozew oraz z zeznań świadka A. S., zgłoszony w pkt 4 odpowiedzi na pozew. Sąd uznał, że wymienione dowody nie mają istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Irrelevantne w niniejszej sprawie były bowiem ustalenia dotyczące sposobu pozyskiwania przez pozwanego Banku środków pieniężnych na potrzeby finansowania udzielanych kredytów indeksowanych do CHF oraz sposobu księgowania tych kredytów w ewidencji Banku. Dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy nie miało także znaczenia, czy pozwany Bank posiadał jakieś wewnętrzne regulacje dotyczące sposobu ustalania kursów waluty w Tabeli kursowej, skoro poza sporem było, iż w dacie zawierania Umowy, ani w Umowie ani w Regulaminie ustalenia takie nie zostały zawarte, a więc brak było w tym zakresie ustaleń wiążących strony postępowania. W niniejszej sprawie istotna była treść łączącej strony Umowy, a nie mechanizmy finansowe dotyczące udzielonego kredytu, stosowane przez pozwanego Banku. Odnośnie dowodu z zeznań świadka, Sąd miał także na uwadze, iż nie brał on udziału w zawieraniu przedmiotowej Umowy z powodami, a więc jego zeznania dotyczyć mogłyby jedynie opisanie ogólnie przyjętej przez Bank procedury zawierania umów kredytu hipotecznego, zaś ustalenia te nie miały istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Odnośnie zaś dowodu z opinii biegłego sądowego, to – wobec oceny przedmiotowej

Umowy dokonanej w dalszej części uzasadnienia – fakty, które miały być wykazane tym dowodem, nie mogły stanowić podstawy ustaleń faktycznych w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości co do żądań głównych: ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z Umowy o kredyt hipoteczny z dnia 09 listopada 2007 roku oraz zapłaty w zakresie kwoty głównej. Powództwo zostało zaś oddalone w zakresie części żądania odsetkowego od kwot wskazanych w głównym żądaniu zapłaty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd w ogóle nie orzekał w przedmiocie żądania ewentualnego, zgłoszonego na wypadek uznania, że przedmiotowa Umowa może nadal obowiązywać z pominięciem zapisów abuzywnych.

Powodowie oparli sformułowane w pozwie żądania główne o zarzut nieważności Umowy kredytu, zawartej przez nich z poprzednikiem prawnym strony pozwanej (...) S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce z siedzibą w W..

Przechodząc do analizy powyższego zarzutu, w pierwszej kolejności wskazać należy, iż do przedmiotowej Umowy mają zastosowanie przepisy ustawy Prawo bankowe. Zgodnie zaś z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (Dz.U z 2002 roku, Nr 72, poz. 665, t.j. z późn. zm.) (dalej też jako „UPrB”) – w brzmieniu obowiązującym w dniu zawarcia spornej Umowy – przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do art. 69 ust. 2 cytowanej ustawy umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: strony umowy, kwotę i walutę kredytu, cel, na który kredyt został udzielony, zasady i termin spłaty kredytu, wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Z powyższego wynika zatem, że umowa kredytu jest umową nazwaną, dwustronnie zobowiązującą. Na jej podstawie bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji drugiej strony – kredytobiorcy kwotę środków pieniężnych (kwotę kredytu), a kredytobiorca zobowiązuje się zwrócić kwotę wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami. Uprawnienie kredytobiorcy polega na tym, że może domagać się od banku wypłaty kredytu a obowiązek polega na tym, że ma zwrócić wypłaconą mu kwotę wraz z odsetkami. Umowa kredytu jest umową odpłatną, gdyż na kredytobiorcę nakłada obowiązek zapłacenia bankowi odsetek oraz prowizji, które mają charakter wynagrodzenia za korzystanie ze środków pieniężnych banku. Ponadto jest to umowa konsensualna, czyli dochodzi do skutku w wyniku samego uzgodnienia przez strony jej podstawowych postanowień. Przedmiotem kredytu musi być określona kwota pieniężna. W umowie muszą być także określone zasady spłaty sumy kredytu.

Ponadto wskazać należy, iż sporna Umowa o kredyt hipoteczny została zawarta przed zmianą ustawy Prawo bankowe, dokonaną ustawą z dnia 29 lipca 2011 roku (Dz.U. z 2011 roku, Nr 165, poz. 984), na mocy której dodano art. 69 ust. 2 pkt 4a UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, umowa kredytu powinna zawierać szczegółowe zasady określenia sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo - odsetkowych oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Ustawa ta wprowadziła także uregulowanie, zawarte w art. 69 ust. 3 zdanie 1 UPrB, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo – odsetkowych bezpośrednio w tej walucie oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie.

Powyższe nie stanowi ustawowej definicji kredytu indeksowanego lub denominowanego. Przyjmuje się jednak, że kredyt indeksowany lub denominowany do waluty obcej to kredyt udzielony w złotych polskich, którego kwota jest

odnoszona do waluty obcej. Kredyt taki jest kredytem złotowym, z tym, że na skutek indeksacji lub denominacji, saldo kredytu wyrażane jest w walucie obcej, do której kredyt został indeksowany lub denominowany. Kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kredytu bądź w walucie, do której kredyt został indeksowany lub denominowany bądź w walucie polskiej, po przeliczeniu raty wyrażonej w walucie. Wypłata kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej następuje w złotych polskich, zaś operacja z walutą obcą dokonywana jest jedynie „na papierze” dla celów księgowych, do faktycznego przekazania wartości dewizowych nie dochodzi. Do faktycznego obrotu dewizowego dochodzi dopiero wówczas, gdy strony uzgodnią, że spłata kredytu przez kredytobiorcę następować będzie w walucie, do której kredyt indeksowano lub denominowano.

Mając powyższe na uwadze dokonać należy rozróżnienia pomiędzy kredytem indeksowanym do waluty obcej a kredytem czysto walutowym. W przeciwieństwie do kredytu indeksowanego, kredyt walutowy to kredyt udzielony w innej niż PLN walucie, a zatem również w tej walucie wypłacany i spłacany. W niniejszej sprawie z uwagi na to, iż środki finansowe zostały wypłacone powodom w walucie polskiej i w takiej też walucie powodowie początkowo spłacali raty kapitałowo – odsetkowe z całą pewnością należy mówić o kredycie indeksowanym, nie zaś kredycie walutowym.

Na PLN jako na walutę kredytu wskazuje także waluta zabezpieczeń ustanowionych w § 7 Umowy w PLN. Zgodnie z art. 68 ustawy o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2001 roku, Nr 124, poz. 1361) – w brzmieniu obowiązującym na datę zawarcia analizowanej Umowy – hipoteka zabezpiecza jedynie wierzytelności pieniężne i może być wyrażona tylko w oznaczonej sumie pieniężnej. Jeżeli wierzytelność zgodnie z prawem została wyrażona w innym pieniądzu niż pieniądz polski, hipotekę wyraża się w tym innym pieniądzu. Gdyby zatem wierzytelność – czyli kredyt – była wyrażona w CHF, również hipoteka powinna zostać wyrażona w CHF.

Postanowienia Regulaminu, stanowiącego integralną część spornej Umowy, także przemawiają za przyjęciem, że kredyt udzielony powodom był kredytem złotowym. Wskazano w nim m.in. że kredyt udzielany jest w złotych (§ 4 ust. 1). Stosownie zaś do § 21 ust. 3 Regulaminu w przypadku postawienia kredytu indeksowanego do waluty obcej w stan wymagalności, Bank miał dokonać zamiany waluty kredytu na złote według kursu sprzedaży zgodnie z aktualną Tabelą obowiązującą w Banku. Ponadto zgodnie z § 17 Regulaminu suma zabezpieczeń miała być wyrażona w PLN. Powyższe postanowienia Regulaminu również potwierdzają, że zawarty w umowie mechanizm indeksacji nie spowodował, że kredyt ten stał się kredytem stricte walutowym.

Zastosowany w Umowie mechanizm indeksacji nie zmieniał kwoty i waluty kredytu, wyrażonej w PLN, a stanowił on jedynie klauzulę przeliczeniową, mocą której strony ustaliły, że zobowiązanie wyrażone w walucie polskiej w dniu uruchomienia kredytu, a zatem z chwilą wykonania zobowiązania Banku do wypłaty kredytu (co nastąpić miało w PLN), miało zostać przeliczone na walutę obcą – na CHF, Kredytobiorca zobowiązany był do dokonania spłaty kredytu – przy czym wysokość rat, uiszczanych w PLN, obliczona miała być według kursu CHF.

Zgodnie z jednolitą linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, przed wejściem w życie w/w ustawy z dnia 29 lipca 2011 roku, tzw. „ustawy antyspreadowej”, dopuszczalne było na zasadzie swobody umów zaciągnięcie zobowiązania kredytowego w walucie obcej z równoczesnym zastrzeżeniem, że wypłata i spłata kredytu będzie dokonywana w walucie krajowej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25 marca 2011 roku, IV CSK 377/10; z dnia 29 kwietnia 2015 roku, V CSK 445/14; z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14; z dnia 27 lutego 2019 roku, II CSK 19/18 oraz z dnia 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18). Argumentem przemawiającym za dopuszczalnością zawierania umów o kredyt indeksowany do waluty obcej przed wejściem w życie w/w ustawy nowelizującej było właśnie wprowadzenie do ustawy Prawo bankowe przepisu dotyczącego kredytów indeksowanych do waluty innej niż polska. Racjonalny ustawodawca nie wprowadziłby bowiem do porządku prawnego umowy, co do której zachodzą przesłanki do ustalenia jej nieważności.

Umowa kredytu indeksowanego, przewidującego spread walutowy, mieściła się zatem w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowiła jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w związku z art. 69 UPrB).

W ocenie Sądu, samo wprowadzenie do Umowy postanowienia przewidującego mechanizm indeksacji – z wyżej wskazanych już względów – nie było sprzeczne z treścią art. 69 ust. 1 UPrB, gdyż nie naruszało zasady swobody umów, wyrażonej w art. 353¹ k.c. Natomiast inną kwestią jest sposób określenia przez pozwaną Bank mechanizmu indeksacji poprzez odesłanie do kursów walut, ustalanych w Tabelach, tworzonych przez Bank, o czym będzie mowa w dalszej części uzasadnienia.

Podkreślić należy także, iż przedmiotowa Umowa o kredyt nie była sprzeczna z obowiązującym do 23 stycznia 2009 roku brzmieniem art. 358 § 1 k.c., który wskazywał, że z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, zobowiązania pieniężne na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej mogą być wyrażone tylko w pieniądzu polskim. Wyjątek taki przewidywały zaś przepisy ustawy Prawo dewizowe. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 18 ustawy Prawo dewizowe z dnia 27 lipca 2002 roku (Dz.U z 2002 roku, Nr 141, poz. 1178 z późn. zm.), w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia Umowy, obrotem wartościami dewizowymi w kraju jest zawarcie umowy lub dokonanie innej czynności prawnej powodującej lub mogącej powodować dokonywanie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami rozliczeń w walutach obcych albo przeniesienie w kraju między rezydentami lub między nierezydentami własności wartości dewizowych, a także wykonywanie takich umów lub czynności. Stosownie do art. 3 ust. 3 cytowanej ustawy ograniczeń określonych w art. 9 [w dokonywaniu obrotu dewizowego z zagranicą oraz obrotu wartościami dewizowymi w kraju] nie stosuje się do obrotu dewizowego, o ile jedną z jego stron jest bank lub inna instytucja finansowa, prowadząca działalność pod nadzorem władz nadzorczych, uprawnionych, na podstawie odrębnych przepisów, do sprawowania nadzoru nad określonymi instytucjami finansowymi. Stwierdzić należało zatem, iż w odniesieniu do banków zachodził ustawowy wyjątek od zasady walutowości, a więc banki nie potrzebowały zezwolenia dewizowego na dokonywanie czynności związanych z obrotem dewizowym, w tym czynności związanych z rozliczeniami w walucie obcej.

Ponadto dodać należy, iż w chwili zawierania przedmiotowej Umowy obowiązywał już art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogły zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądz miernika wartości. W tym wypadku waloryzacja następowała przez odesłanie do wartości obcej waluty (CHF) celem ustalenia wysokości świadczenia w PLN (por. uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie w z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19; Z. Ofiarski: Komentarz do art. 69 ustawy Prawo bankowe, system Informacji Prawnej LEX).

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, iż w oparciu o zasadę swobody umów dopuszczalne było umówienie się przez strony stosunku zobowiązaniowego na dokonanie waloryzacji poprzez odesłanie do waluty CHF. Na tej samej zasadzie dopuszczalne było zastosowanie kursu kupna waluty do przeliczenia wysokości wypłacanego kredytu zaś kursu sprzedaży waluty do przeliczenia wysokości rat kapitałowo – odsetkowych. Inną kwestią jest natomiast pozostawienie wyłącznie jednej ze stron umowy określenia wysokości tych kursów – o czym będzie mowa niżej.

Niezasadne okazały się także zarzuty powodów, iż przedmiotowa Umowa jest nieważna jako sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Wskazać należy, iż ustalenie nieważności czynności prawnej z powodu jej sprzeczności z zasadami współżycia społecznego może nastąpić jedynie w wyjątkowych wypadkach. To zatem na powodach spoczywał ciężar udowodnienia, że taki wyjątkowy wypadek miał miejsce w niniejszej sprawie. Natomiast w niniejszym postępowaniu powodowie nie wykazali, aby zaistniały wyjątkowe okoliczności (np. aby strona pozwana wykorzystwała nieporadność powodów lub ich przymusowe położenie). Wobec tego, stwierdzić należało, iż ten zarzut powodów nie zasługiwał na uwzględnienie. Dodać również należy, iż powodowie nie wyartykułowali konkretnych zasad współżycia społecznego, z którymi sporna Umowa byłaby sprzeczna.

Wprawdzie przedmiotowej Umowy nie można było uznać za nieważną z powodu wyżej podniesionych zarzutów, jednakże – w ocenie Sądu – Umowa ta jest nieważna z innej przyczyny, tj. z tego powodu, że jej postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji – w zakresie, w jakim odsyłają do kursów waluty ustalanych jednostronnie przez Bank w Tabelach kursowych – naruszają granice swobody umów, gdyż sprzeczne są z naturą stosunku zobowiązaniowego. Przy czym – jak już wyżej wskazano – samą indeksację należy uznać za ogólnie dopuszczalną, jednakże postanowienia tej konkretnej Umowy, określające mechanizm indeksacji naruszają granice swobody umów.

Zgodnie z art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

W uzasadnieniu uchwały z dnia 22 maja 1991 roku, w sprawie III CZP 15/91 (OSNCP 1992, nr 1, poz. 1), Sąd Najwyższy wskazał, że natura umowy gospodarczej i generowanego przez nią stosunku sprowadza się generalnie do tego, że wyraża ona i pozwala realizować interes każdej ze stron, ponieważ zaś interesy te bywają przeciwstawne, istotą umowy stanowi uzgodnienie woli stron, wyrażającej ich interesy. Zgoda obydwu stron jest oczywistym wymaganiem tak przy zawarciu umowy, jak i przy zmianach jej treści, stąd też nawet przy najdalej idących ułatwieniach w realizacji inicjatywy zmian pozostawiona jest drugiej stronie możliwość odmowy zgody na zmiany. W tym stanie rzeczy za sprzeczne z naturą umowy gospodarczej należy uznać pozostawienie w ręku jednej tylko strony możliwości dowolnej zmiany jej warunków. Sprzeczność ta występuje szczególnie wyraźnie zwłaszcza przy umowach zawieranych nie w oparciu o indywidualne pertraktacje, ale w oparciu o regulamin wydany przez profesjonalistę, skoro jest oczywiste, że zawsze jest on zainteresowany w najkorzystniejszym dla siebie ukształtowaniu regulacji masowo zawieranych umów.

Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19 – które Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela – zasada swobody umów nie zezwala na to, aby jedna strona, a zwłaszcza silniejsza ekonomicznie, mogła na etapie realizacji umowy kredytu narzucać drugiej stronie wymiar jej zobowiązań, szczególnie w zakresie podstawowych jej obowiązków wynikających z tej umowy.

Jeżeli zatem określenie wysokości świadczenia pozostawione zostanie wyłącznie jednej ze stron umowy, to umowa taka sprzeczna będzie z naturą zobowiązania.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, wskazać należy, iż postanowienia klauzul indeksacyjnych, w związku z przyznaniem wyłącznie Bankowi uprawnienia do ustalania kursów walut w Tabeli kursowej, dawały stronie pozwanej możliwość dowolnej i nieograniczonej żadnymi postanowieniami umownymi zmiany wysokości świadczenia. Zgodnie z § 2 ust. 1 Umowy Bank zobowiązał się oddać do dyspozycji Kredytobiorcy kwotę w wysokości 520 000,00 zł, a kredyt miał być indeksowany do waluty obcej CHF. Stosownie do § 7 ust. 4 zdanie 1 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu miała nastąpić w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu. Stosownie do § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej raty kredytu podlegające spłacie miały być wyrażone w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane z rachunku bankowego, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Wskazać należy, iż wprawdzie w § 2 pkt 12 Regulaminu wyjaśniono, że przez użyte w nim pojęcie „Tabela” rozumieć należy Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku, jednakże w żadnym postanowieniu Umowy lub Regulaminu w ogóle nie określono zasad, którymi Bank miałby kierować się, ustalając kursy walut w tworzonej przez siebie Tabeli kursów ani też nie wskazano żadnych granic w tym zakresie. Nie było zatem wiadomo, jakimi kryteriami pozwany Bank kierował się, ustalając własne kursy w tworzonej przez siebie Tabeli. Druga strona umowy (Kredytobiorcy) nie miała więc możliwości zweryfikowania tego, czy kursy walut zostały ustalone przez Bank zgodnie z zasadami, skoro zasady te nie zostały w ogóle sformułowane ani w Umowie ani w Regulaminie ani też postanowienia Umowy nie odsyłały do żadnego dokumentu, który regulowałby tę kwestię. Kursy te mogły więc zostać ustalone przez Bank dowolnie i bez żadnych ograniczeń. Takie ukształtowanie postanowień umownych oznaczało zatem, iż wyłącznie jednej stronie umowy przyznano nieograniczone uprawnienie do określenia wysokości kursów waluty, na podstawie których ustalone miały być zarówno kwota do wypłaty jak i wysokość podlegających spłacie rat. Prowadziło to z kolei do tego, że na etapie wykonywania umowy, to wyłącznie jedna strona umowy poprzez ustalenie kursu kupna i kursu sprzedaży walut w Tabeli mogła dokonywać w sposób nieograniczony i dowolny określenia i zmiany wysokości świadczenia drugiej strony (zarówno przy wypłacie kredytu jak i przy spłacie rat kredytu).

Na marginesie dodać należy, iż okoliczność, czy oraz w jakim zakresie pozwany Bank korzystał z możliwości dowolnej modyfikacji stosunku zobowiązaniowego poprzez określenie kwoty świadczenia, czy też stosowany przez niego kurs

był kursem rynkowym, nie ma znaczenia, gdyż istotna jest okoliczność, iż w przedmiotowej Umowie w ogóle Bankowi zapewniono taką możliwość.

Reasumując powyższe – w ocenie Sądu, postanowienia przedmiotowej Umowy – dotyczące określenia mechanizmu indeksacji poprzez przyznanie wyłącznie jednej ze stron umowy możliwości dowolnego i nieograniczonego modyfikowania wysokości świadczenia przez określenie kursu waluty, będącego podstawą przeliczeń, dokonywanych na podstawie Umowy – są sprzeczne z art. 353¹ k.c., gdyż naruszają granice swobody umów.

W ocenie Sądu, sprzeczność z ustawą postanowień, odsyłających do – tworzonej jednostronnie przez Bank (...) kursów walut obcych, prowadzi do upadku całego mechanizmu indeksacji, gdyż bez tego odesłania nie byłoby możliwe ustalenie wysokości świadczeń stron Umowy.

Dodać również należy, iż sama świadomość stron istnienia w Umowie zapisów odsyłających do Tabel kursowych nie ma znaczenia dla oceny ważności tej Umowy pod kątem zgodności z prawem. Nieważna umowa nie staje się bowiem ważna z tego powodu, że jej strony miały świadomość istnienia zapisów, skutkujących jej nieważnością.

Skoro przedmiotowa Umowa sprzeczna jest z ustawą, tj. z art. 353¹ k.c., to stwierdzić należało, iż wypełniona została dyspozycja art. 58 § 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. W ocenie Sądu, brak jest zaś takich przepisów ustawy, którymi można by zastąpić postanowienia dotyczące indeksacji.

Stosownie natomiast do § 3 art. 58 k.c. jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Mając powyższe na uwadze, ustalić należało, czy przedmiotowa Umowa może pozostać w mocy co do pozostałych postanowień umownych, tj. czy z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością Umowa ta i tak zostałaby przez strony zawarta.

W ocenie Sądu, przedmiotowa Umowa nie zostałaby zawarta bez postanowień dotkniętych nieważnością. Z samego stanowiska procesowego strony pozwanej wynika, że nie zgodziłaby się ona na zawarcie umowy o kredyt wypłacony w PLN z zastosowaniem stawki referencyjnej właściwej dla waluty CHF, a więc stawki LIBOR. Ponadto zwrócić należy uwagę na to, że kredyty takie (złotowe z oprocentowaniem LIBOR) – choć nie zostały zakazane przez ustawę – w praktyce nigdy nie były udzielane przez banki.

Wobec tego, że sporna Umowa nie zostałaby zawarta bez kwestionowanych postanowień umownych, dotyczących mechanizmu indeksacji, uznać należało ją za nieważną w całości.

Z uwagi na rozbieżności w doktrynie i orzecznictwie co do zasadności zarzutów dotyczących nieważności umów o kredyt indeksowany do waluty obcej z powodu sprzeczności z ustawą, w dalszej kolejności rozważyć należało także podniesione przez powodów zarzuty dotyczące abuzywności w/w postanowień umownych.

Przy założeniu, że przedmiotowa Umowa nie jest nieważna z wyżej podanych już względów, stwierdzić należałoby, iż postanowienia tej Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji stanowią klauzule abuzywne i jako takie nie wiążą powodów. Przy czym – z niżej podanych względów – abuzywność ta prowadzi w konsekwencji do nieważności całej Umowy.

Przepis art. 385¹ § 1 k.c. stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim indywidualnie uzgodnione, nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to jedynie postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie z art. 385¹ § 2

k.c., zamieszczona w umowie klauzula abuzywna nie wiąże konsumenta, a strony są związane umową w pozostałym zakresie.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie w/w przesłanki określone w powołanym przepisie, pozwalające uznać postanowienia łączącej strony Umowy dotyczące mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli kursów walut obcych, za klauzule abuzywne.

Z dowodów zgromadzonych w sprawie jednoznacznie wynika, że poprzednik prawny pozwanego Banku zawarł przedmiotową Umowę w ramach prowadzonej działalności gospodarczej w zakresie czynności bankowych (art. 43¹ k.c.), natomiast powodowie zawarli ją jako konsumenci (art. 22¹ k.c.). Środki pochodzące z kredytu miały zostać przeznaczone – i faktycznie zostały przeznaczone – na zakup lokalu mieszkalnego, służącego zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych powodów. Powodowie nigdy nie prowadzili działalności gospodarczej (k. 265). Ponadto status powodów jako konsumentów nie był kwestionowany przez pozwanego Bank.

Nie budziło również wątpliwości, że postanowienia przedmiotowej Umowy, dotyczące indeksacji, nie były uzgadniane z powodami indywidualnie przed zawarciem Umowy. Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Przy czym należy podkreślić, że wzorce są to klauzule, opracowane przed zawarciem umowy i wprowadzane do stosunku prawnego przez jedną ze stron w ten sposób, że druga strona nie ma wpływu na ich treść. Są one zwykle opracowywane w oderwaniu od konkretnego stosunku umownego i w sposób jednolity określają one treść przyszłych umów, stąd strona która wyraziła zgodę na stosowanie wzorca nie może zmieniać jego treści według swojej woli. Ciężar dowodu, że dane postanowienie umowne zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Natomiast strona pozwana w niniejszej sprawie nie wykazała, aby powodowie mieli jakikolwiek wpływ na postanowienia umowne dotyczące klauzul indeksacyjnych. Samo zaakceptowanie przez powodów kwestionowanych postanowień poprzez podpisanie przedmiotowej Umowy nie oznacza, że postanowienia te zostały z nim indywidualnie uzgodnione bądź że mieli oni realny wpływ na ich treść.

Kolejno wskazać należy, iż sporne postanowienia stanowią główny przedmiot umowy (por. m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku w sprawie V CSK 382/18 i w wyroku z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III CSK 159/15 oraz Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 14 marca 2019 roku w sprawie D. C-118/17 i w wyroku z 12 lutego 2014 roku w sprawie K. C.-26/13 oraz Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19). W związku z tym ustalić należało, czy sformułowane zostały one w sposób jednoznaczny. W ocenie Sądu, postanowienia te nie spełniają tego kryterium. Na podstawie kwestionowanych postanowień umownych nie było bowiem możliwe precyzyjne określenie kwoty kredytu w CHF oraz kwoty spłaty w CHF bez odniesienia do Tabeli kursów walut obcych, tworzonej jednostronnie przez Bank. Przy czym – o czym była już mowa wyżej – kryteria, w oparciu o które Bank ustalał kursy walut, nie zostały w ogóle określone, nie wskazano także żadnej górnej granicy kursów ustalanych jednostronnie przez Bank.

W powołanym wyżej wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej jako „TSUE”) w sprawie C-26/13 wskazano, że ocena tego, czy warunek umowny został wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinna uwzględniać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności informacje udzielone konsumentowi przy zawarciu umowy oraz nie powinna ograniczać się do aspektów ściśle formalnych i językowych, a uwzględniać również konsekwencje ekonomiczne zastosowania warunku i jego ewentualny stosunek do pozostałych warunków umownych.

Mając powyższe na uwadze, rozważyć należało także, czy informacje udzielone powodom przez pozwanego Bank były wystarczające do podjęcia przez nich świadomej i rozważnej decyzji.

Zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C-51/17 warunki umowy powinny być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, co zobowiązuje instytucje finansowe do dostarczenia kredytobiorcom informacji wystarczających do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. Wymóg ten oznacza zatem, że warunek

dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta. Ponadto w wyroku z dnia 10 czerwca 2021 roku w sprawie C-609/16 TSUE potwierdził wyrażane już we wcześniejszych wyrokach stanowisko, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawęzać do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym. Ponieważ ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażania warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem, a więc wymóg przejrzystości ustanowiony w tej dyrektywie, musi podlegać wykładni rozszerzającej (wyrok TSUE z dnia 03 marca 2020 roku w sprawie C#125/18).

Wskazać należy, za Sądem Apelacyjnym w Warszawie (wyrok z dnia 26 sierpnia 2020 roku, w sprawie VI ACa 801/19), że świadomość ryzyka kursowego to taki stan, w którym kredytobiorca w chwili zawierania umowy kredytu ma wiedzę, jak kształtowałoby się jego zadłużenie oraz koszty obsługi spłaty kredytu w przypadku silnej deprecjacji złotówki względem danej waluty obcej, z której kursem dany kredyt został powiązany, ale w oparciu o treść umowy kredytu, która ma zostać zawarta, a nie przez bliżej niedookreślone symulacje, które mogą być powiązane z jej treścią.

Natomiast z dowodów zgromadzonych w niniejszej sprawie nie wynika, aby poprzednik prawny strony pozwanej sprostał powyższemu obowiązkowi. Nie wynika z nich bowiem, aby Bank przed zawarciem przedmiotowej Umowy, wykonując ciężący na nim obowiązek informacyjny, przedstawił w rzetelny sposób informację o tym, że mogą wystąpić znaczne wahania kursu waluty, do której kredyt indeksowano, co może mieć znaczący wpływ na wysokość raty kredytowej. Nie przedstawiono w szczególności powodom – którzy nie uzyskiwali dochodów w walucie, do której kredyt indeksowano – symulacji rat kredytowych przy założeniu znacznego wzrostu kursu CHF. Nie przedstawiono im także – znanych przecież przez Bank – wahań kursu CHF z ostatnich lat przed zawarciem Umowy. Przy czym wskazać należy, iż ciężar dowodu w powyższym zakresie spoczywał na stronie pozwanej, która nie przedstawiła żadnego dowodu na wykazanie faktu wywiązania się z obowiązku informacyjnego wobec powodów. Podkreślić należy, iż samo odebranie od powodów oświadczenia o tym, że są świadomi ryzyka kursowego, nie spełnia wymogu udzielenia rzetelnej i jasnej informacji w powyższym zakresie. Nie można uznać, że powodowie w oparciu o przedstawione im informacje mogli zakładać, że istnieje realne ryzyko gwałtownego i radykalnego wzrostu kursu CHF wobec waluty PLN oraz że uzyskali od Banku informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązania radykalny wzrost kursu waluty CHF.

W ocenie Sądu, podpisanie przez powodów sporządzonego na formularzu Banku – a więc opracowanego przez stronę pozwaną – „Oświadczenia Wnioskodawcy związanego z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej” (k. 147) samo przez się nie oznacza, że Bank wypełnił w sposób należyty obowiązek informacyjny. Udzielana Kredytobiorcom informacja o ryzyku kursowym powinna być jasna i zrozumiała dla nich. W taki też sposób powinien być im przedstawiony, a w miarę potrzeby zobrazowany na przykładach (symulacjach, wykresach), mechanizm przeliczeniowy. Zawarta w powyższym formularzu informacja o ryzyku kursowym była bardzo ogólna, niepoparta żadnymi przykładami, obrazującymi w jaki sposób zmieniałaby się wysokość raty kredytowej oraz saldo zadłużenia na skutek wzrostu kursu waluty, do której kredyt był indeksowany.

Gdyby powodom rzeczywiście zostało należycie wyjaśnione znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to założyć można, iż nie zdecydowałiby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat. Gdyby kredytujący Bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną – konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (por. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 29 października 2019 roku w sprawie IV CSK 309/18).

Wobec uznania, że kwestionowane postanowienia umowne (§ 7 ust. 4 i § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu) odnosiły się do świadczenia głównego i nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, możliwe było przejście do badania kolejnych przesłanek z art. 385¹ k.c.

W ocenie Sądu, kwestionowane postanowienia umowne kształtują prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Przez rażące naruszenie interesów konsumenta należy rozumieć nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym. Natomiast działanie wbrew dobrym obyczajom (w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego) oznacza tworzenie przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową stron takiego stosunku (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 22 października 2020 roku, w sprawie I ACa 709/19). Ocena zachowań w świetle dobrych obyczajów następuje najczęściej poprzez odwołanie się do takich wartości jak: szacunek wobec partnera, uczciwość, zaufanie, lojalność, rzetelność i fachowość. Postanowienia umów, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta, nie pozwalając na realizację tych wartości, uznawane są za sprzeczne z dobrymi obyczajami. Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, gdy można rozsądnie założyć, że kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy i słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie się spodziewać, że konsument zaakceptowałby w ramach negocjacji klauzulę będącą źródłem braku równowagi stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2016 roku w sprawie I CSK 125/15 i z 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17).

Sąd orzekający w niniejszym składzie w pełni podziela ugruntowany już w orzecznictwie pogląd, iż niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (tak m.in. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 04 kwietnia 2019 roku w sprawie III C 159/17). Ponadto niewątpliwie dobre obyczaje narusza także całkowite i nieograniczone obciążenie konsumenta ryzykiem zmiany kursu walut (tak Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 04 listopada 2020 roku, w sprawie V ACa 300/20). Wskazać przy tym należy, iż w niniejszej sprawie – jak wynika z zaświadczenia Banku – w dniu spłaty pierwszej raty kredytu, a więc dnia 24 grudnia 2007 roku, kurs sprzedaży CHF ustalony przez Bank wynosił 2,2129 PLN. Natomiast w październiku 2020 roku średni kurs CHF, ogłaszany przez NBP, wynosił około 4,20 PLN, a więc w powyższym okresie wzrósł on blisko dwukrotnie.

Mając powyższe na uwadze, stwierdzić należało, że obciążenie powodów praktycznie nieograniczonym ryzykiem kursowym oraz niepoinformowanie ich o konsekwencjach ekonomicznych zawarcia przedmiotowej Umowy, godziło w ich interesy. Nie było ono przy tym uzasadnione usprawiedliwionymi interesami Banku. Dodatkowo sam mechanizm indeksacji, o czym była mowa wyżej, został przez pozwany Bank skonstruowany w sposób nieuczciwy i rażąco naruszający interesy konsumenta.

Zgodnie natomiast z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny.

Dodać należy, iż dla oceny danego postanowienia na podstawie art. 385¹ k.c. nie ma żadnego znaczenia sposób wykonywania umowy przez strony. W okolicznościach niniejszej sprawy nie podlegało zatem badaniu i nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia, czy pozwany Bank korzystał z możliwości, wynikających ze spornych postanowień umownych, a więc czy ustalone przez niego kursy walut w Tabeli kursowej były zawyżone w stosunku do kursów NBP lub kursów ustalanych przez inne banki. Postanowienie jest niedozwolone, jeśli stwarza dla przedsiębiorcy samą możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta. Za rażąco sprzeczne z interesem konsumenta uznać należy już samo skonstruowanie mechanizmu ustalania wartości świadczenia jednostronnie przez Bank, ponieważ mechanizm ten narusza równowagę kontraktową, umożliwiając przedsiębiorcy wpływ na kształtowanie obowiązków umownych konsumenta.

W tym miejscu wskazać również należy, iż wprawdzie po zawarciu przedmiotowej Umowy w kwietniu 2009 roku Bank wprowadził do Regulaminu zmiany dotyczące określenia sposobu ustalania kursów walut w Tabeli oraz strony w

dniu 01 października 2012 roku zawarły Aneks nr 1 do Umowy, jednakże wprowadzenie tych zmian nie spowodowało sanowania postanowień abuzywnych, zawartych w przedmiotowej Umowie i w Regulaminie. Zgodnie z wyrokiem TSUE z dnia 29 kwietnia 2021 roku, wydanym w sprawie C-19/20, sąd krajowy jest zobowiązany do stwierdzenia nieuczciwego charakteru warunku umowy zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, nawet jeśli warunek ten został zmieniony przez te strony w drodze umowy. Wyjątkiem od tej reguły jest sytuacja, kiedy konsument wyraził wolną i świadomą zgodę na zmianę nieuczciwego warunku i na rezygnację z ochrony przed nieuczciwymi postanowieniami umownymi. Natomiast w niniejszej sprawie powodowie takiej zgody nie wyrazili, wręcz przeciwnie – wnosząc pozew, w którym domagali się ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy, powołując się na jej nieważność oraz na abuzywność postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji – domagali się objęcia ich w/w ochroną.

Kolejno podnieść należy, iż w wyroku z dnia 03 października 2019 roku w sprawie C-260/18, TSUE wskazał, że po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, sąd może przyjąć zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy. Natomiast w wyroku z dnia 29 kwietnia 2021 roku w sprawie C-19/20 TSUE wskazał, że skutki stwierdzenia przez sąd istnienia nieuczciwego warunku w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, podlegają przepisom prawa krajowego, przy czym kwestia utrzymywania się w mocy takiej umowy powinna być oceniana z urzędu przez sąd krajowy zgodnie z obiektywnym podejściem na podstawie tych przepisów.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie nie ma możliwości zastąpienia abuzywnych postanowień, dotyczących mechanizmu indeksacji, odsyłającego do Tabeli kursowej, przepisami o charakterze dyspozytywnym.

Wobec powyższego, ustalić należało, czy w tych konkretnych okolicznościach po wyeliminowaniu z Umowy postanowień uznanych za abuzywne i niezastąpieniu ich innymi postanowieniami, Umowa ta może nadal obowiązywać.

W pierwszej kolejności powtórzyć należy, iż opisywane we wcześniejszej części uzasadnienia klauzule indeksacyjne, zawarte w Regulaminie, stanowią element określający główne świadczenie stron umowy o kredyt indeksowany. Wobec tego, stwierdzić należy, iż usunięcie postanowień określających główne świadczenia stron, prowadzi do tego, że pomiędzy stronami brak jest zgody na zawarcie umowy. To prowadzi zaś do wniosku, że na skutek stwierdzenia abuzywności wskazanych postanowień umownych, Umowę należy uznać za nieważną.

Następnie wskazać należy, iż wyeliminowanie z przedmiotowej Umowy postanowień dotyczących indeksacji, odsyłających do Tabeli kursowej Banku, prowadzi nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również pośrednio do zamknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją. Klauzula dotycząca ryzyka wymiany określa główny przedmiot umowy kredytu indeksowanego. Usunięcie tych postanowień z umowy powoduje, że umowa ta nie może nadal obowiązywać bez tych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (por. powołany już wyżej wyrok TSUE w sprawie C-260/18).

Po wyeliminowaniu z umowy o kredyt indeksowany do waluty obcej postanowień dotyczących indeksacji – a więc postanowień wyznaczających naturę tego stosunku zobowiązaniowego – umowę należałoby uznać za nieważną także na podstawie art. 353¹ k.c. jako sprzeczną z naturą zobowiązania. Wyeliminowanie z przedmiotowej Umowy klauzul indeksacyjnych doprowadziłoby bowiem do takiego zniekształcenia tego stosunku zobowiązaniowego, że nie odpowiadałoby on już jego naturze, której istotą jest wprowadzenie mechanizmu indeksacji, w oparciu o który następowały przeleczenia kredytu (saldo kredytu i wysokości rat kredytu).

Reasumując – niezależnie od tego, czy przedmiotową Umowę uznać za nieważną na skutek sprzeczności postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji z art. 353¹ k.c. czy też uznać ją za nieważną z powodu stwierdzenia abuzywności

tych postanowień (prowadzącej w konsekwencji do nieważności Umowy), rozstrzygnięcie co do żądań powodów byłoby identyczne.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uwzględnił żądanie powodów o ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego, wynikającego z przedmiotowej Umowy.

W ocenie Sądu, nie były trafne zarzuty strony pozwanej jakoby powodowie nie mieli interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego, wynikającego z umowy z 09 listopada 2007 roku.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny. Przepis art. 189 k.p.c. ma charakter przepisu materialnoprawnego, gdyż stanowi podstawę prawną powództw o ustalenie stosunku prawnego oraz o ustalenie prawa, i to zarówno ustalenie pozytywne, jak i negatywne. Przedmiotem ustalenia w drodze powództwa przewidzianego w art. 189 k.p.c. mogą być prawa i stosunki prawne, dla ustalenia których właściwa jest droga procesu cywilnego (np. ustalenie nieważności umowy, ugody sądowej, testamentu). Przesłanką merytoryczną powództwa o ustalenie jest interes prawny, rozumiany jako potrzeba ochrony sfery prawnej powoda, którą może uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2011 roku, II CSK 568/10, Lex nr 932343).

Interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi niepewność stosunku prawnego lub prawa, wynikająca z obecnego lub przewidywanego ich naruszenia lub kwestionowania. Interes prawny zachodzi zatem nie tylko wtedy, gdy dotyczy obecnych stosunków prawnych i praw, ale dotyczy także przyszłych lub prawdopodobnych stosunków prawnych. Może on wynikać zarówno z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda, jak i z konieczności zapobieżenia temu zagrożeniu. Powództwo oparte na art. 189 k.p.c. musi być zatem celowe, bo ma spełniać realną funkcję prawną. Ocena istnienia interesu prawnego musi uwzględniać to, czy wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości co do danego stosunku prawnego i czy definitywnie zakończy spór na wszystkich płaszczyznach tego stosunku lub mu zapobiegnie, a więc czy sytuacja powoda zostanie jednoznacznie określona. Interes prawny wyrażający się w osiągnięciu konkretnych skutków prawnych w zakresie usunięcia niepewności sytuacji prawnej powoda musi być analizowany przy uwzględnieniu, czy w razie wyroku negatywnego może on osiągnąć tożsamy skutek w zakresie ochrony swej sfery prawnej w innej drodze, za pomocą wniesienia powództwa na innej podstawie prawnej. Interes prawny musi być wykazany przez konkretny podmiot w jego konkretnej sytuacji prawnej, a obiektywne są jedynie kryteria stanowiące podstawę oceny istnienia interesu prawnego, takie same dla wszystkich podmiotów uczestniczących w obrocie prawnym. Brak interesu zachodzi wtedy, gdy sfera prawna powoda nie została naruszona lub zagrożona, bo jego prawo już zostało naruszone albo powstały określone roszczenia i może osiągnąć pełniejszą ochronę swych praw, bo może dochodzić zobowiązania pozwanego do określonego zachowania - świadczenia lub wykorzystać inne środki ochrony prawnej prowadzące do takiego samego rezultatu. Zasada ta nie ma charakteru bezwzględnego, bo powód nie traci interesu, jeżeli ochrona jego sfery prawnej wymaga wykazania, że stosunek prawny ma inną treść, w szczególności, gdy umowa jest zawarta na długi czas, a wyrok w sprawie o świadczenie za wcześniejszy okres (roszczenia dodatkowe zgłoszone przez powoda) nie usunie niepewności w zakresie wszystkich skutków prawnych mogących wyniknąć z tego stosunku w przyszłości (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 25 października 2018 roku, I ACa 623/17, Lex nr 2583325).

W ocenie Sądu, powodowie mają zatem interes prawny w żądaniu ustalenia w rozumieniu art. 189 k.p.c., gdyż samo powództwo o zapłatę nie rozstrzygnęłoby w sposób definitywny istniejącego pomiędzy stronami sporu co do związania ich przedmiotową Umową. Rozstrzygnięcie żądania o zapłatę zakończy bowiem jedynie spór co do zwrotu kwot, które już zostały zapłacone na podstawie tej Umowy, nie rozstrzygnie zaś co do zasadności lub niezasadności żądań Banku odnośnie niezapłaconych jeszcze rat kredytu. Jedynie zatem ustalenie, czy strony są związane przedmiotową Umową, w pełny sposób zabezpieczy interes powodów. Rozstrzygnie kwestię podstawową, tj. czy powodów wiąże z pozwanym Bankiem Umowa o kredyt, czy nie. Usunie zatem niepewność co do tego, czy powodowie nadal są zobowiązani wobec pozwanego Banku do dokonywania spłaty rat kredytu na podstawie tej Umowy. Zapobiegnie więc dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z tej Umowy. W ocenie Sądu, ustalenie nieważności przedmiotowej Umowy orzeczeniem Sądu stanowić będzie także podstawę dokonania wzajemnych rozliczeń pomiędzy stronami.

Zważywszy na powyższe, Sąd orzekł jak w pkt II sentencji wyroku.

Wobec ustalenia, że przedmiotowa Umowa jest nieważna – a więc że stosunek prawny z niej wynikający nie istnieje – strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na podstawie tejże Umowy.

Na uwzględnienie zatem zasługiwało żądanie powodów zasądzenia od strony pozwanej kwot stanowiących sumę wpłat dokonanych przez nich na rzecz Banku na podstawie tej Umowy.

Podstawę prawną powyższego żądania powodów stanowiły przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 1 i § 2 k.c. Zgodnie z art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Stosownie do art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Przepis art. 410 § 2 k.c. stanowi zaś, że świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Skoro – jak wyżej ustalono – przedmiotowa Umowa jest nieważna, to strony powinny zwrócić sobie kwoty świadczone na jej podstawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, w sprawie III CZP 11/20). Wskazać należy, iż zgodnie z uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 07 maja 2021 roku w sprawie III CZP 6/21, jeżeli bez skutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Wobec tego, uznać należało, iż niezasadne było – zawarte w odpowiedzi na pozew – żądanie strony pozwanej, dokonania w niniejszym postępowaniu rozliczenia stron Umowy (czyli de facto zastosowania teorii salda).

W niniejszej sprawie powodowie domagali się zasądzenia od strony pozwanej łącznie na ich rzecz kwot stanowiących sumy uiszczonych przez nich rat kapitałowo – odsetkowych w PLN i CHF w okresie od 25 marca 2011 roku do 26 października 2020 roku. Jak wynika z załączonego do pozwu i niekwestionowanego przez strony postępowania dokumentu w postaci zaświadczenia Banku z dnia 20 listopada 2020 roku, suma wpłat dokonanych przez powodów w tym okresie na rzecz Banku wynosiła 44 553,80 zł i 56 927,68 CHF, a więc zgodna była z kwotami żądanymi przez powodów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd w pkt I sentencji wyroku zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów powyższe kwoty łącznie – z uwagi na to, iż z dowodów zgromadzonych w sprawie wynika, że pomiędzy powodami istniał ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej i spłacali kredyt ze środków, pochodzących z majątku wspólnego.

Odnośnie żądania zasądzenia od powyższych kwot odsetek ustawowych za opóźnienie, Sąd uznał, że jest ono uzasadnione w przeważającej części.

O odsetkach tych Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 k.c., zgodnie z którym jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W niniejszej sprawie powodowie przed wniesieniem pozwu złożyli stronie pozwanej reklamację, w której wezwali stronę pozwaną do zapłaty, wyznaczając jej jednocześnie 30-dniowy termin na spełnienie świadczenia. Z załączonej do pozwu odpowiedzi strony pozwanej na reklamację, datowanej na dzień 28 grudnia 2020 roku, wynika, że w tym dniu strona pozwana zapoznała się już z powyższym wezwaniem do zapłaty. Wobec tego, Sąd uznał, że od tego dnia stronie pozwanej zaczął biec – wyznaczony przez powodów – 30-dniowy termin na spełnienie świadczenia powodów, zaś od 31-go dnia, tj. od 28 stycznia 2021 roku, strona pozwana pozostaje w opóźnieniu z jego spełnieniem. Wobec tego, w zakresie żądania odsetkowego za okres od dnia 29 grudnia 2020 roku do dnia 27 stycznia 2021 roku, Sąd powództwo oddalił, orzekając jak w pkt III sentencji wyroku.

Na zakończenie wskazać należy, iż Sąd nie podzielił zarzutu strony pozwanej dotyczącego przedawnienia roszczeń powodów. Przy czym wobec braku uzasadnienia tego zarzutu przez stronę pozwaną, nie sposób stwierdzić, czy strona pozwana skierowała go w stosunku do żądania ustalenia, czy żądania zapłaty oraz czy kwestionuje długość terminu przedawnienia, czy początek biegu tego terminu.

Odnośnie żądania ustalenia, wskazać należy, iż zgodnie m.in. z wyrokiem TSUE z dnia 10 czerwca 2021 roku w połączonych sprawach C-776/19 do C-782/19 nie ulega przedawnieniu roszczenie konsumenta o stwierdzenie nieuczciwego charakteru warunku znajdującego się w umowie, zawartej między przedsiębiorcą a tym konsumentem. Ponadto wskazać należy, iż przedawnieniu nie ulegają roszczenia niepieniężne o ustalenie, oparte na art. 189 k.p.c.

Natomiast odnośnie roszczenia powodów o zapłatę, wskazać należy, iż nie można uznać go za świadczenie okresowe, a więc nie jest przewidziany dla niego 3 – letni termin przedawnienia. Co do zaś kwestii początku biegu terminu przedawnienia, to w niniejszej sprawie, Sąd – dzieląc argumentację, zawartą w wyroku TSUE z dnia 22 kwietnia 2021 roku w sprawie C-485/19 – uznał, że termin przedawnienia roszczenia powodów o zwrot kwot wpłaconych na podstawie niedozwolonych postanowień umownych – skutkujących nieważnością umowy – a więc o zwrot świadczenia nienależnego, zaczął biec dla powodów nie od chwili dokonania poszczególnych spłat rat kredytu, lecz od chwili, kiedy powodowie uświadomili sobie istnienie w umowie nieuczciwych postanowień umownych, co w niniejszej sprawie nastąpiło – jak zeznali powodowie około dwa lata temu, kiedy w mediach nagłośnione zostały sprawy kredytobiorców tzw. kredytów frankowych (k. 265 – 265v). Skoro zatem pozew w niniejszej sprawie został wniesiony w dniu marca 2021 roku, to stwierdzić należało, iż roszczenie powodów o zapłatę nie przedawniło się.

O kosztach postępowania (pkt IV sentencji wyroku) Sąd orzekł na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną, uznając, że powodowie ulegli tylko w nieznacznej części swego żądania, tj. co do części żądania odsetkowego. Na kwotę 11 851 zł, zasądzoną od strony pozwanej łącznie na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania, składały się: opłata sądowa od pozwu w wysokości 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika procesowego powodów, będącego radcą prawnym, w wysokości 10 800 zł (zgodnie z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radcowskie) oraz opłaty skarbowe od pełnomocnictw w łącznej wysokości 51 zł. Na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. od zasądzonych kosztów procesu Sąd zasądził również odsetki ustawowe za opóźnienie, liczone od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie brak było uzasadnionych podstaw do zasądzenia na rzecz powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej. Niniejsza sprawa nie ma charakteru precedensowego, wręcz przeciwnie w podobnych sprawach pozwy składane są w liczbie kilku tysięcy rocznie. Ponadto obecnie wydawane są zarówno przez sądy krajowe jak i przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej liczne orzeczenia dotyczące spraw kredytów indeksowanych do waluty obcej. Trudno zatem uznać, aby niniejsza sprawa była skomplikowana pod względem faktycznym albo prawnym. Dodatkowo Sąd miał na uwadze, że w niniejszej sprawie pełnomocnik powodów złożył jedno pismo procesowe, tj. pozew, oraz w sprawie odbyła się jedna rozprawa z udziałem pełnomocnika powodów, zaś od wniesienia pozwu do wydania wyroku upłynął okres około 7 miesięcy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd orzekł jak w sentencji wyroku

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)